

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.411.001.09.2022

lek. wet. Tomasz Czeszczyszyn
Powiatowy Lekarz Weterynarii
Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Zgierzu
ul. Andrzeja Struga 23, 95-100 Zgierz

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/001 Działalność i funkcjonowanie powiatowych inspektoratów weterynarii w województwie łódzkim

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Zgierzu ¹ , ul. A. Struga 13/21, 95-100 Zgierz
Kierownik jednostki kontrolowanej	lek. wet. Tomasz Czeszczyszyn, Powiatowy Lekarz Weterynarii ² , od 19 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Prawidłowość realizacji zadań i zapewnienie konsumentom odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa
Okres objęty kontrolą	okres od 1 stycznia 2020 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli zdarzenia mające wówczas miejsce miały wpływ na kontrolowany okres
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Katarzyna Kaczkowska, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LLO/70/2022 z dnia 6 kwietnia 2022 r. oraz nr LLO/131/2022 z dnia 26 sierpnia 2022 r.

(akta kontroli str. 1-2, 884)

¹ Zw. dalej Inspektoratem.

² Zw. dalej Powiatowym Lekarzem.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, ze zm., zw. dalej ustawą o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą Powiatowy Lekarz w ograniczonym zakresie wykonywał powierzone mu zadania związane z organizacją i funkcjonowaniem PIW. Ponieważ kilkukrotne nabory na stanowiska merytoryczne nie wpłynęły znacząco na zwiększenie zatrudnienia w PIW, Powiatowy Lekarz wyznaczał na czas określony urzędowych lekarzy weterynarii niebędących pracownikami PIW. Niemniej jednak działania te nie zapewniły pełnej realizacji zadań. Plany kontroli w poszczególnych latach charakteryzowały się niższym wykonaniem od założonego. Odsetek skontrolowanych przez PIW podmiotów nadzorowanych, w stosunku do ogólnej liczby podmiotów podlegających kontroli, wyniósł 11,5% w 2020 r. i 13% w 2021 r. Było to spowodowane przede wszystkim niewspółmiernie dużą liczbą przedsiębiorców objętych nadzorem w stosunku do możliwości kadrowych PIW, stanem pandemii i zwolnieniami lekarskimi pracowników.

Zastrzeżenia NIK budzi natomiast sprawowanie w ograniczonym zakresie nadzoru przez Powiatowego Lekarza nad wykonywaniem przez urzędowych lekarzy weterynarii powierzonych im zadań. W konsekwencji, brak właściwego nadzoru spowodował, że urzędowi lekarze sporządzali protokoły z kontroli bioasekuracji (75% próby) nierzetelnie oraz z naruszeniem zasad określonych w Instrukcji GIW w sprawie metodologii kontroli urzędowych⁵, nie podejmowali dalszych czynności na podstawie ustaleń zawartych w protokołach kontroli, mających na celu usunięcie stwierdzonych niezgodności oraz zapobieganie im (50% próby), wbrew art. 19f ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej⁶, jeden z lekarzy sporządzał dokumentację potwierdzającą wykonanie jego zadań i przedkładał ją do służb księgowych z naruszeniem zasad określonych w art. 22 ustawy o rachunkowości⁷, tj. dokonywał na niej zamazań i skreśleń oraz użył korektora. Co więcej, Powiatowy Lekarz dopuścił do sytuacji, w której urzędowy lekarz zatwierdzał dokumenty pod względem merytorycznym, które sam wytworzył i w których wykazywał wykonanie swoich zadań, do czego nie posiadał uprawnień.

W realizacji przez PIW ustawowych zadań stwierdzono też szereg innych nieprawidłowości polegających na:

- braku określenia w okresie objętym kontrolą prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka i możliwych jego skutków, analizy ryzyka i reakcji na ryzyko, co stanowiło naruszenie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych⁸,
- nieprzekazaniu w 2020 r. i w 2021 r. kierownikowi zakładu higieny weterynaryjnej kopii decyzji administracyjnych w sprawie wyznaczenia do wykonywania przez dwóch urzędowych lekarzy czynności w zakresie badania laboratoryjnego mięsa na obecność włośni oraz umów o wykonywanie tej czynności,

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii nr GIWpr02010-14/2019 z dnia 31 grudnia 2019 r. w sprawie metodologii kontroli urzędowych oraz weryfikacji wykonywania czynności urzędowych, zw. dalej Instrukcją GIW w sprawie metodologii kontroli urzędowych.

⁶ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 306), zw. dalej ustawą o Inspekcji Weterynaryjnej.

⁷ Ustawa z dnia z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U z 2021 r. poz. 217), zw. dalej ustawą o rachunkowości.

⁸ Rozdz. II B pkt 8-9 załącznika do Komunikatu Ministra Finansów Komunikat nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, zw. dalej standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych; Dz. Urz. MF z 2009 r. Nr 15, poz. 84.

- sporządzaniu rocznych planów urzędowych kontroli na lata 2020-2022 niezgodnie z obowiązującymi zasadami. Plany te – opracowane nieterminowo – były niekompletne, nie zostały zatwierdzone/zaakceptowane przez Powiatowego Lekarza oraz nie były uzgodnione z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej,
- nierzetelnym sporządzaniu sprawozdań z realizacji planów urzędowych kontroli, co miało odzwierciedlenie m.in. w nieprawidłowym wskazaniu faktycznej liczby oraz rodzaju skontrolowanych podmiotów nadzorowanych,
- sporządzaniu protokołów z kontroli ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego (40% próby) z naruszeniem zasad określonych w Instrukcji GIW w sprawie procedur obowiązujących przy nadzorze i kontroli zagospodarowania ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego⁹,
- niezachowaniu procedur (60% próby) – określonych w Instrukcji GIW w sprawie sposobu działania RASFF¹⁰ – po powzięciu informacji o zakażeniu mięsa bakteriami z rodzaju Salmonella, w przypadku powiadomień RASFF przychodzących do PIW,
- sporządzaniu oświadczeń o stanie kontroli zarządczej za 2020 r. i za 2021 r. niezgodnie ze stanem rzeczywistym. Odnosiły się one do dokumentów, których za okres obejmujący te oświadczenia nie sporządzono, a kontrole zewnętrzne i audyt wewnętrzny wykazały, że system nadzoru wymaga doskonalenia.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹¹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Prawidłowość realizacji zadań i zapewnienie konsumentom odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2020-2022 (do 1 kwietnia) w PIW wyznaczeni zostali urzędowi lekarze weterynarii:

- wg stanu na 31 grudnia 2020 – 37 lekarzy,
- wg stanu na 31 grudnia 2021 r – 33 lekarzy,
- wg stanu na 1 kwietnia 2022 r. – 31 lekarzy.

(akta kontroli str. 3-15)

Analiza dokumentacji dotyczącej wyznaczania trzech losowo wybranych urzędowych lekarzy weterynarii wykazała, że:

- urzędowi lekarze wyznaczeni byli na podstawie decyzji Powiatowego Lekarza do wykonywania czynności określonych w art. 16 ust. 1 pkt 1 lit. a, b, c, d, e, f, j, l, m ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej,
- zadania wyznaczane były na okres półroczny lub roczny,
- z lekarzami zostały zawarte stosowne umowy,
- dwóch wyznaczonych lekarzy prowadziło własną działalność gospodarczą, a jeden był na emeryturze.

(akta kontroli str. 7-15)

⁹ Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWpr.0200.1.12.2020 z dnia 26 maja 2020 r. w sprawie procedur obowiązujących przy nadzorze i kontroli zagospodarowania ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego lub produktów pochodnych przez podmioty sektora utylizacyjnego (...), zw. dalej Instrukcją GIW w sprawie nadzoru i kontroli UPPZ.

¹⁰ Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii nr GIWbż-500-1/12 w sprawie zakresu i sposobu działania krajowego systemu RASFF z 19 stycznia 2012 r., zw. dalej Instrukcją GWI w sprawie sposobu działania RASFF.

¹¹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

W umowach zawartych z urzędowymi lekarzami weterynarii Powiatowy Lekarz określił wykaz czynności do wykonania, o których mowa w art. 16 ust. 1 ww. ustawy, zgodny z wykazem wskazanym w decyzjach wyznaczających tych lekarzy. W umowach określono również zasady rozliczania z wykonanej pracy.

(akta kontroli str. 14-15, 19-22, 25-29, 57-63, 734-735)

W latach objętych kontrolą, Powiatowy Lekarz nie określił szczegółowych procedur sprawowania nadzoru nad urzędowymi lekarzami weterynarii, gdyż – jak wyjaśnił – w sprawie nadzoru obowiązywały instrukcje Głównego Lekarza Weterynarii.

(akta kontroli str. 758-769)

Sprawy nadzoru nad urzędowymi lekarzami weterynarii Powiatowy Lekarz powierzył pracownikom PIW. Nadzór ten polegał na:

- dokonywaniu przez pracowników PIW – w ramach monitoringu oraz zwalczania chorób zakaźnych zwierząt – kontroli sposobu przeprowadzania przez urzędowych lekarzy badań bydła i trzody chlewnej pod kątem spełniania wymagań niezbędnych do wykonywania tych badań,
- przeprowadzeniu czterech szkoleń dla urzędowych lekarzy w zakresie m.in. zapisów instrukcji GIW w sprawie postępowania przy przeprowadzaniu kontroli w rzeźniach, dokumentacji prowadzonej przez lekarzy (rejestry, świadectwa), dokumentowania kontroli oraz w zakresie wytycznych GIW określających zasady postępowania organów inspekcji weterynaryjnej podczas sprawowania nadzoru nad prawidłowym zagospodarowaniem materiału szczególnego ryzyka w rzeźniach i zakładach rozbioru.

(akta kontroli str. 758-787, 797-832)

W latach 2020-2022 (do 1 kwietnia) liczba pracowników merytorycznych (po dziewięć osób¹²), w tym lekarzy weterynarii zatrudnionych w PIW (po sześciu lekarzy) nie zmieniała się.

(akta kontroli str. 3-6, 201-205)

2. W okresie objętym kontrolą, w PIW funkcjonowały procedury dotyczące naboru wewnętrznego na wolne stanowiska pracy w korpusie służby cywilnej¹³ oraz procedury dotyczące naboru na nieobsadzone stanowiska urzędnicze w służbie cywilnej¹⁴.

(akta kontroli str. 163-184)

W latach 2020-2022 (do 1 kwietnia) PIW przeprowadził dziewięć naborów, tj.:

- jeden nabór w 2020 r. na stanowisko księgowy (jeden etat) – nabór zakończony zatrudnieniem kandydata,
- jeden nabór w 2021 r. na stanowisko referent ds. administracyjno-kadrowych (jeden etat) – nabór zakończony zatrudnieniem kandydata,
- siedem naborów w 2022 r. na stanowiska merytoryczne: starszy inspektor weterynaryjny (trzy etaty), inspektor weterynaryjny (cztery etaty). Jedno postępowanie zakończyło się wyborem kandydata na stanowisko starszy inspektor weterynaryjny do spraw zdrowia i ochrony zwierząt w Zespole ds. zdrowia zwierząt i zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (zatrudnienie od 15 kwietnia 2022 r.). W pozostałych przypadkach – jak wyjaśnił Powiatowy

¹² Dziewięciu pracowników merytorycznych (w tym lekarzy weterynarii) oraz sześć stanowisk pracowników służby cywilnej: gł. księgowy, 2xksięgowy, radca prawny, referent administracyjny, referent ds. organizacyjno-kadrowych.

¹³ Zarządzenie nr 4/2020 Powiatowego Lekarza Weterynarii w Zgierzu z dnia 27 lutego 2020 r. w sprawie wprowadzenia Procedury naboru wewnętrznego na wolne stanowiska pracy w korpusie służby cywilnej w Powiatowym Inspektoracie w Zgierzu (ze zm.).

¹⁴ Zarządzenie nr 1/2018 Powiatowego Lekarza Weterynarii w Zgierzu z dnia 2 lipca 2018 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu naboru pracowników na nieobsadzone stanowiska urzędnicze w służbie cywilnej w Powiatowym Inspektoracie Weterynarii w Zgierzu.

Lekarz – nie zostały złożone żadne oferty, a kwestia wynagrodzenia pozostała nierozstrzygnięta.

(akta kontroli str. 3-4, 185-190, 201, 204-205, 690-704)

W latach 2020-2021 PIW nie organizował naboru na stanowiska merytoryczne, pomimo iż Powiatowy Lekarz zgłaszał takie zapotrzebowanie do jednostki nadrzędnej oraz wyznaczał lekarzy weterynarii niebędących pracownikami PIW w celu zapewnienia realizacji ustawowych zadań, gdyż – jak wyjaśnił Powiatowy Lekarz – w budżecie jednostki nie było środków finansowych pozwalających na zwiększenie zatrudnienia.

(akta kontroli str. 690-704)

W latach objętych kontrolą, Powiatowy Lekarz trzykrotnie występował do Łódzkiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii o utworzenie łącznie czterech etatów dla czterech lekarzy weterynarii do: Zespołu ds. zdrowia zwierząt i zwalczania chorób zakaźnych zwierząt¹⁵ (dwa etaty) i do Zespołu bezpieczeństwa żywności, pasz i utylizacji¹⁶ (dwa etaty) oraz o ½ etatu do zespołu administracyjnego (kadry).

(akta kontroli str. 191-203)

Łódzki Wojewódzki Lekarz Weterynarii dwukrotnie przyznał na 2022 r. dodatkowe środki finansowe na zwiększenie zatrudnienia w PIW:

- w wysokości 215.335 zł (w §§ 4020, 4110, 4120) na realizację zadań w 2022 r. – dwa etaty,
- w wysokości 57.600 zł (w § 4020), od 1 października 2022 r. – dwa etaty.

W pozostałych latach objętych kontrolą PIW nie otrzymał dodatkowych środków finansowych na zwiększenie zatrudnienia.

Ponadto, w latach 2020-2022 nie otrzymał dodatkowych środków na finansowanie zadań powierzonych lekarzom weterynarii niebędącym pracownikami PIW.

(akta kontroli str. 206-207, 690-706)

3. W 2020 r. plan wydatków po zmianach w § 4020 wyniósł 881.573 tys. zł, a w 2021 r. – 870.826 zł.

(akta kontroli str. 208)

Średnie wynagrodzenie brutto bez uwzględnienia dodatku stażowego, nagród, premii i trzynastek:

- Powiatowego Lekarza Weterynarii i Z-cy w 2020 r. i w 2021 r. wyniosło ok. 6.000 zł, natomiast w 2022 r. – powyżej 7.000 zł,
- starszego inspektora weterynaryjnego w 2020 r. i w 2021 r. wyniosło 4.273 zł, a w 2022 r. – 4.424 zł,
- inspektora weterynaryjnego w 2020 r. i w 2021 r. wyniosło 4.235 zł, a w 2022 r. – 4.352 zł.

Średnie wynagrodzenie brutto z uwzględnieniem dodatku stażowego, nagród, premii i trzynastek:

- Powiatowego Lekarza Weterynarii i Z-cy w latach 2020-2022 wahało się od niespełna 7.000 zł do 10.000 zł,
- starszego inspektora weterynaryjnego w 2020 r. wyniosło 5.794 zł, w 2021 r. – 6.037 zł, a w 2022 r. – 6.074 zł,
- inspektora weterynaryjnego w 2020 r. wyniosło 4.984 zł, w 2021 r. – 5.352 zł, a w 2022 r. – 5.158 zł.

(akta kontroli str. 209)

4. W okresie objętym kontrolą, w PIW funkcjonował system kontroli zarządczej, wprowadzony w 2014 r. zarządzeniem Powiatowego Lekarza Weterynarii

¹⁵ Zw. dalej Zespołem ds. zdrowia zwierząt.

¹⁶ Zw. dalej Zespołem ds. bezpieczeństwa.

w Zgierzu¹⁷. Określono w nim m.in. cele, elementy i dokumentację systemu kontroli zarządczej, zarządzanie ryzykiem, zasady identyfikacji i analizy ryzyka.

(akta kontroli str. 292-314)

Rejestr ryzyk w PIW – zaktualizowany w 2019 r. – zawierał cele, nazwę zadania, zidentyfikowane ryzyka, miernik i wartość docelową oraz komórki odpowiedzialne.

(akta kontroli str. 302-306, 309-314)

Za 2020 r. i za 2021 r. Powiatowy Lekarz złożył oświadczenia o stanie kontroli zarządczej w Powiatowym Inspektoracie Weterynarii w Zgierzu, według którego w PIW w wystarczającym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza. W oświadczeniach zapisano, że stan kontroli zarządczej został oceniony na podstawie informacji pochodzących z monitoringu realizacji celów i zadań, samooceny kontroli zarządczej, procesu zarządzania ryzykiem, audytu wewnętrznego, kontroli wewnętrznych i zewnętrznych i z innych źródeł informacji.

(akta kontroli str. 315-318)

W 2020 r. w PIW przeprowadzony został audyt wewnętrzny kontroli urzędowych pn. „Nadzór urzędowy i właścicielski nad dobrostanem bydła w rzeźni, ze szczególnym uwzględnieniem zakładów o średniej i małej zdolności produkcyjnej w roku 2019 i 2020 do dnia audytu”. W opinii w sprawie adekwatności, skuteczności i efektywności systemu zarządzania kontrolami urzędowymi w obszarze działalności jednostki, zawartej w raporcie końcowym audytor wiodący wskazał, że system nadzoru nad dobrostanem bydła w rzeźni – pomimo że był zgodny z obowiązującymi przepisami prawa oraz wytycznymi – nie został w pełni skutecznie wdrożony. Według audytora system wymagał doskonalenia, gdyż w niewystarczającym stopniu zapewniał egzekwowanie przestrzegania przepisów przez nadzorowane podmioty.

W 2021 r. oraz w 2022 r. (do dnia 5 maja) funkcjonowanie PIW nie było objęte żadnym zadaniem audytowym.

(akta kontroli str. 319-344, 690-704)

5a. W okresie objętym kontrolą, PIW opracowywała roczne plany urzędowych kontroli i poboru próbek do badań. Zaplanowana w poszczególnych Zespółach częstotliwość przeprowadzania urzędowych kontroli wynikała z właściwych instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii¹⁸. Wykonanie planów w:

– Zespole ds. zdrowia zwierząt:

- Dział zwalczania chorób zakaźnych zwierząt: w 2020 r. z zaplanowanych 300 kontroli nadzoru PIW nad bioasekuracją stad trzody chlewnej skontrolował 289 stad. W pozostałym zakresie plan kontroli został zrealizowany. Plan na 2021 r. został zrealizowany w 100%. W ramach monitoringu występowania chorób zakaźnych, w latach 2020-2021 plan został zrealizowany, za wyjątkiem poboru prób w 2020 r. na obecność choroby Aujeszky'ego (92,6% planu¹⁹), EBB²⁰ i brucelozy²¹ (po 99% planu). Powyższe spowodowane było, jak wyjaśnił Powiatowy Lekarz, zmniejszeniem pogłowia zwierząt utrzymywanych w badanych stadach,
- Dział wymogów wzajemnej zgodności i dobrostanu zwierząt: w 2020 r. plan kontroli ogółem został zrealizowany w 61,8%, w tym

¹⁷ Zarządzenie nr 6/2014 Powiatowego Lekarza Weterynarii w Zgierzu z dnia 1 lipca 2014 r. w sprawie wprowadzenia systemu kontroli zarządczej w Powiatowym Inspektoracie Weterynaryjnym w Zgierzu, zw. dalej systemem kontroli zarządczej.

¹⁸ Instrukcje GLW dostępne na stronie: <https://www.wetgiw.gov.pl/publikacje/wytyczne-i-instrukcje-glownego-lekarza-weterynarii>

¹⁹ Wykonano 1399 prób na 1510 planowanych.

²⁰ Wykonano 2209 prób na 2230 planowanych.

²¹ Wykonano 2209 prób na 2230 planowanych.

plan kontroli stada świń w 12,3%. W 2021 r. plan zrealizowano w 94%, w tym plan kontroli stada świń – w 62%.

W 2020 r. i 2021 r. plan w zakresie nadzoru Powiatowego Lekarza nad przestrzeganiem wymogów wzajemnej zgodności zrealizowano w 100%.

(akta kontroli str. 387-465, 690-704, 724-726)

– Zespole ds. bezpieczeństwa:

- Dział bezpieczeństwa żywności: w 2020 r. zrealizował 39 (z 40 zaplanowanych) kontroli rzeźni mięsa czerwonego, sześć (z dziewięciu) kontroli zakładów przetwórstwa mięsa. W zakładach MLO wykonano 23 kontrole (z 26 zaplanowanych). Kontroli nie została poddana żadna z czterech stacji niskiego schładzania mleka (pomimo, że w planach założono kontrole minimum raz w roku) oraz żadna kontrola (jedna zaplanowana) w zakładach rozbioru mięsa drobiowego. W pozostałym zakresie plan został wykonany. W 2021 r. zrealizowano 26 (z 28 zaplanowanych) kontroli rzeźni mięsa czerwonego, osiem (z 10) kontroli zakładów przetwórstwa mięsa, cztery (z pięciu) kontroli chłodni składowych. W zakładach MLO wykonano 13 (z 16 zaplanowanych) kontroli. Nie skontrolowano żadnej z trzech stacji niskiego schładzania mleka oraz żadnej z czterech pakowalni jaj (pomimo, że w planach założono kontrole w tych jednostkach minimum raz w roku). W ramach „Krajowego programu badań kontrolnych obecności substancji niedozwolonych oraz pozostałości chemicznych, biologicznych i produktów leczniczych u zwierząt i w żywności pochodzenia zwierzęcego” w 2020 r. i w 2021 r. plan został zrealizowany w 100%,
- Dział pasz i utylizacji: w 2020 r. z 23 zaplanowanych kontroli w przedsiębiorstwach zajmujących się utylizacją przeprowadzono osiem kontroli, w rzeźniach – z 24 zaplanowanych przeprowadzono 18 kontroli, w jednostkach wytwarzających materiały paszowe (piekarnie, młyny, mleczarnia, zakłady przetwórcze kat. 3, przemysł spożywczy) – z 16 zaplanowanych przeprowadzono 13 kontroli, w zakładach wytwarzających pasze i obracających pasze – z 18 zaplanowanych zrealizowano 13 kontroli, w gospodarstwach rolnych z 64 zaplanowanych skontrolowano 49. W 2021 r. z 22 zaplanowanych kontroli w przedsiębiorstwach zajmujących się utylizacją przeprowadzono trzy kontrole, w rzeźniach – z 24 zaplanowanych przeprowadzono 14 kontroli, w jednostkach wytwarzających materiały paszowe (piekarnie, młyny, mleczarnia, zakłady przetwórcze kat. 3, przemysł spożywczy) – z 16 zaplanowanych przeprowadzono cztery kontrole, w zakładach wytwarzających pasze i obracających pasze – z 21 zaplanowanych zrealizowano cztery kontrole, w podmiotach zajmujących się transportem pasz – nie przeprowadzono żadnej kontroli z 12 zaplanowanych, w zakładach leczniczych dla zwierząt – nie przeprowadzono żadnej kontroli z dwóch zaplanowanych, w gospodarstwach rolnych z 66 zaplanowanych skontrolowano 52. W ramach monitoringu poboru prób, w latach 2020-2021 plan został zrealizowany.

(akta kontroli str. 466-481, 483-530, 532-617, 690-704, 724-726)

Przyczynami niewykonania wszystkich planowych urzędowych kontroli – jak wyjaśnił Powiatowy Lekarz – było zmniejszenie się liczby aktywnych stad przed

zakończeniem realizacji planu, stan epidemii i związana z nim praca w formie zdalnej, zwolnienia lekarskie pracowników, okresy kwarantanny, a także brak mocy przerobowych pracowników PIW i braki kadrowe.

(akta kontroli str. 690-704, 727-728)

Dział wymogów wzajemnej zgodności i dobrostanu zwierząt sporządzał plany urzędowych kontroli na 2021 r. i 2022 r. odpowiednio 10 lutego 2021 r. i 4 lutego 2022 r., gdyż – jak wyjaśnił Powiatowy Lekarz – informacje w zakresie liczby stad, siedzib i ilości kontroli dobrostanu zwierząt otrzymywano z Wojewódzkiej Inspekcji Weterynaryjnej w Łodzi w terminach, które nie pozwalały na sporządzenie planów zgodnie z Instrukcją.

(akta kontroli str. 404-407, 421-426, 690-704)

Dział bezpieczeństwa żywności pobierał próby na obecność:

- pestycydów chloroorganicznych i polichlorowanych bifenyli z tkanki tłuszczowej bydła w rzeźni (dwie próby w 2020 r. i jedna próba w 2021 r.) oraz z tkanki tłuszczowej świń w rzeźni (po jednej próbie w 2020 r. i 2021 r.),
- pestycydów chloroorganicznych i polichlorowanych bifenyli z mleka surowego bydła w gospodarstwie (fermie) – po jednej próbie w 2020 r. i 2021 r.,
- pestycydów fosforoorganicznych z mięśni bydła w rzeźni (po jednej próbie w 2020 r. i w 2021 r.).

Dział pasz i utylizacji pobierał próby w kierunku oznaczania zawartości pestycydów chloroorganicznych i fosforoorganicznych oraz polichlorowanych bifenyli w paszach (po jednej próbie w 2020 r.) oraz zawartości pestycydów w paszach i polichlorowanych bifenyli w paszach (po jednej próbie w 2021 r.).

(akta kontroli str. 483-510, 532-555, 578-581, 600-604)

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że kontrole podmiotów paszowych przeprowadza się zgodnie z wytycznymi Planu Urzędowej Kontroli Pasz na poszczególne lata oraz harmonogramem poboru prób otrzymanego z Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w Łodzi na dany rok, natomiast w wytycznych na 2022 r. dla PIW nie zostały uwzględnione badania pasz oraz drobiu i jaj w kierunku pestycydów stosowanych wspólnie. Wyjaśnił ponadto, że po powzięciu informacji na temat paszy mogącej zawierać materiały potencjalnie niebezpieczne, które trafiły do podmiotów nadzorowanych dokonał zabezpieczenia prób pasz oraz dokumentów handlowych pochodzących z podmiotów potencjalnie zagrożonych.

(akta kontroli str. 958-959)

5b. W 2020 r. w PIW przeprowadzono łącznie 1.088 kontroli, w tym:

- 875 planowych (80,4% wszystkich kontroli), z tego:
 - 619 kontroli przeprowadził Zespół ds. zdrowia zwierząt, w tym 193 – przez Dział wymogów wzajemnej zgodności i dobrostanu zwierząt i 426 – przez Dział zwalczania chorób zakaźnych zwierząt,
 - 256 kontroli przeprowadzonych przez Zespół ds. bezpieczeństwa, w tym 103 – przez Dział bezpieczeństwa żywności oraz 153 – przez Dział pasz i utylizacji;
- 213 doraźnych (19,6% wszystkich kontroli), z tego:
 - 84 kontrole przeprowadził Zespół ds. zdrowia zwierząt, w tym 24 – przez Dział wymogów wzajemnej zgodności i dobrostanu zwierząt oraz 60 – przez Dział zwalczania chorób zakaźnych zwierząt,
 - 129 kontroli przeprowadzonych przez Zespół ds. bezpieczeństwa, w tym 123 – przez Dział bezpieczeństwa żywności i 6 – przez Dział pasz i utylizacji.

W 2021 r. w PIW przeprowadzono łącznie 912 kontroli, w tym:

- 753 planowe (82,6% wszystkich kontroli), z tego:
 - 563 kontrole przeprowadził Zespół ds. zdrowia zwierząt (74,8% kontroli planowych), w tym 212 kontroli – przez Dział wymogów wzajemnej zgodności i dobrostanu zwierząt oraz 351 kontroli – przez Dział zwalczania chorób zwierząt,
 - 190 kontroli przeprowadzonych przez Zespół ds. bezpieczeństwa (25,2% kontroli planowych), w tym 62 kontrole przeprowadzone przez Dział bezpieczeństwa żywności i 128 kontroli przeprowadzonych przez Dział pasz i utylizacji,
- 159 doraźnych (17,4% wszystkich kontroli), z tego:
 - 55 kontroli przeprowadził Zespół ds. zdrowia zwierząt (34,6% kontroli doraźnych), w tym 26 kontroli przeprowadzonych przez Dział wymogów wzajemnej zgodności i dobrostanu zwierząt i 29 – Dział zwalczania chorób zwierząt,
 - 104 kontrole przeprowadził Zespół ds. bezpieczeństwa (65,4% kontroli doraźnych). Zespołu ds. pasz i utylizacji nie przeprowadził żadnej kontroli doraźnej.

(akta kontroli str. 345-350)

W 2020 r. PIW nadzorował łącznie 6.276 podmiotów, z tego kontroli poddanych zostały 722 podmioty (11,5% wszystkich podmiotów nadzorowanych).

W podmiotach tych wykonano 826 kontroli:

- Zespół ds. zdrowia zwierząt nadzorował 3.952 podmiotów, z tego kontroli poddanych zostało 569 podmiotów (14,4% podmiotów nadzorowanych przez Zespół). W podmiotach tych wykonano 617 kontroli,
- Zespół ds. bezpieczeństwa nadzorował 2.324 podmioty, z tego kontroli poddanych zostały 153 podmioty (3,9% podmiotów nadzorowanych przez Zespół). W podmiotach tych wykonano 209 kontroli.

W 2021 r. PIW nadzorował łącznie 5.047 podmiotów, z tego kontroli poddanych zostały 657 podmioty (13% wszystkich podmiotów nadzorowanych). W podmiotach tych wykonano 708 kontroli:

- Zespół ds. zdrowia zwierząt nadzorował 2.677 podmioty, z tego kontroli poddanych zostało 544 podmioty (20,3% podmiotów nadzorowanych przez Zespół). W podmiotach tych wykonano 582 kontrole,
- Zespół ds. bezpieczeństwa nadzorował 2.370 podmiotów, z tego kontroli poddano 113 podmiotów (4,8% podmiotów nadzorowanych przez Zespół). W podmiotach tych wykonano 126 kontroli.

(akta kontroli str. 351-371)

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że przy założeniu konieczności przeprowadzania kontroli we wszystkich nadzorowanych podmiotach, obsada kadrowa PIW musiałaby wynieść co najmniej 30 osób (a obecnie zatrudnionych jest ośmiu inspektorów, dwóch przebywa na długotrwałych zwolnieniach).

(akta kontroli str. 690-704)

6a. Szczegółowa analiza 10 losowo wybranych powiadomień RASFF z grupy powiadomień alarmowych²² wykazała, że:

- powiadomienie wygenerowane były przez PIW z Ciechanowa, z Radomia, z Inowrocławia, z Lublina oraz z Francji, Rumunii, Bułgarii,

²² Powiadomienie alarmowe (zwane także powiadomieniem o zagrożeniu) oznacza powiadomienie w RASFF o poważnym bezpośrednim lub niebezpośrednim ryzyku związanym z żywnością, materiałem do kontaktu z żywnością lub paszą (wg strony internetowej GIW <https://www.gov.pl/web/gis/rasff>).

- zgłoszenia dotyczyły stwierdzenia bakterii typu Salmonella w mięsie drobiowym,
- w czterech przypadkach PIW przekazywał do Łódzkiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii możliwe informacje na temat zagrożenia wraz z dokumentacją z przeprowadzonego postępowania, w pozostałych sześciu przypadkach informacje takie nie były przekazywane,
- w siedmiu przypadkach Powiatowy Lekarz wydał decyzje administracyjne zakazujące podmiotom wprowadzenia do obrotu zakażonego mięsa oraz nakazujące je zabezpieczyć, w pozostałych trzech przypadkach nie wszczął postępowania administracyjnego w przedmiocie wydania decyzji o zakazie wprowadzenia zakażonego mięsa do obrotu.

(akta kontroli str. 623-631)

6b. W okresie objętym kontrolą Powiatowy Lekarz nie wydawał decyzji administracyjnych nakazujących urzędowym lekarzom weterynarii wykonywania czynności koniecznych do likwidacji zagrożenia epizootycznego lub zagrożenia bezpieczeństwa produktów pochodzenia zwierzęcego. Zagrożenia, jakie wystąpiły na terenie powiatu zgierskiego były – jak wyjaśnił Powiatowy Lekarz – likwidowane przy osobistym zaangażowaniu Powiatowego Lekarza oraz pracowników PIW.

(akta kontroli str. 895)

7. W latach 2020-2021 PIW kontrolowany był 10 razy (w ramach kontroli doraźnych i problemowych) przez Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Łodzi w zakresie m.in. sprawowania przez Powiatowego Lekarza nadzoru nad dobrostanem zwierząt w rzeźniach oraz nad ubojem bydła, nadzoru nad podmiotami sektora paszowego, nadzoru nad zagospodarowaniem ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego w ubojniach zwierząt rzeźnych, nadzoru nad ochroną zwierząt utrzymywanych w gospodarstwach oraz w zakresie realizacji Krajowych programów zwalczania niektórych serotypów Salmonella w stadach drobiu, realizacji badań kontrolnych zwierząt w kierunku wykrywania CSF, FMD, SVD, programu wczesnego wykrywania występowania zakażeń wirusem CSF oraz profilaktyki i zwalczania wścieklizny.

Wszystkie wnioski/zalecenia pokontrolne zostały przez PIW zrealizowane.

(akta kontroli str. 210-211)

Na 10 wystąpień pokontrolnych/sprawozdań, w trzech przypadkach działalność Powiatowego Lekarza uznana została za prawidłową i oceniona pozytywnie, w jednym przypadku zespół kontrolny stwierdził, że Powiatowy lekarz pośrednio był odpowiedzialny za nadzór nad wykonaniem przez urzędowych lekarzy weterynarii czynności z wyznaczenia. W pozostałych sześciu przypadkach nadzór Powiatowego Lekarza nad podmiotami oraz działalność Powiatowego Lekarza w zakresie objętym przedmiotowymi kontrolami oceniony został negatywnie (raz) i pozytywnie z nieprawidłowościami (pięciokrotnie).

(akta kontroli str. 210-291, 618-622)

8. W okresie objętym kontrolą PIW nie prowadził rejestru zawiadomień, skarg, wniosków i interwencji dotyczących nielegalnej działalności, a także rejestru nieprawidłowości ujawnianych przez inne współpracujące z PIW organy (np. organy Inspekcji Ochrony Środowiska, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej) i przekazywanych do PIW.

(akta kontroli str. 872-877)

W latach 2020-2022 PIW podejmował działania w celu wyeliminowania prowadzenia nielegalnej działalności dotyczącej produkcji żywności pochodzenia zwierzęcego w dwóch gospodarstwach. Według dokumentacji dostępnej w PIW, w jednej sprawie (zw. dalej sprawą nr 1) pierwsze działania podjęte zostały wraz z Policją po pięciu

dniach od dniach otrzymania zgłoszenia²³, natomiast w drugim przypadku (zw. dalej sprawą nr 2) termin zgłoszenia z Policji nie został w PIW odnotowany.

W wyniku zgłoszeń, pracownicy PIW (wraz z Policją) przeprowadzali lustrację pomieszczeń w gospodarstwach oraz kontrole w zakresie m.in. dobrostanu zwierząt, spełniania wymogów higieniczno-sanitarnych oraz pod kątem występowania chorób zakaźnych, w wyniku których stwierdzili szereg nieprawidłowości. Przeprowadzono również wizytacje z udziałem Policji w punktach sprzedaży wyrobów pochodzących z nielegalnych źródeł. W obu przypadkach na podstawie wydanych decyzji Powiatowy Lekarz m.in. zablokował stada o nieznanym statusie epizootycznym, zakazał przemieszczania świń znajdujących się na terenie gospodarstw ze stada i do stada (wraz z mat. biologicznym) oraz wystawiania świadectw zdrowia dla świń znajdujących się w stadach. W sprawie nr 1 decyzja wydana została po blisko czterech miesiącach od powzięcia informacji o podejrzeniu nielegalnej działalności. W sprawie nr 2 decyzję wydano w ciągu pięciu dni od dnia przeprowadzenia przez pracownika PIW lustracji pomieszczeń gospodarczych.

(akta kontroli str. 833-871)

W rejestrze ryzyk nie określono ryzyka związanego z nielegalną działalnością dotyczącą produkcji żywności pochodzenia zwierzęcego.

(akta kontroli str. 690-704, 707-723)

9. W 2020 r. teren powiatu zgierskiego objęty był obszarem wolnym od ASF. W 2020 r. Powiatowy Lekarz:

- pobierał próby do badań w kierunku ASF od dzików padłych w wyniku zdarzenia komunikacyjnego,
- prowadził nadzór nad realizacją planów pozyskania dzików przez myśliwych (nadzór sanitarny),
- prowadził kampanię informacyjną dotyczącą ASF, poprzez przesyłanie do władz samorządowych z terenu powiatu zgierskiego oraz lekarzy weterynarii prowadzących prywatne praktyki na terenie powiatu ulotki informacyjne o zasadach, które należy przestrzegać w celu ochrony gospodarstwa przed wirusem ASF, z prośbą o umieszczenie ulotek na tablicach ogłoszeń, stronach internetowych podmiotu oraz o informowanie właścicieli zwierząt podczas wizyt w gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną,
- prowadził szkolenia dla rolników i myśliwych.

(akta kontroli str. 904-911)

W 2021 r. teren powiatu zgierskiego był obszarem wolnym od ASF, tj. obszarem „białym” obejmującym teren gm. Zgierz (z wyłączeniem obszaru m. Zgierz), gm. Ozorków, gm. Głowno, gm. Parzęczew oraz obszarem objętym restrykcjami I, tzw. obszarem „niebieskim”, obejmującym m. Zgierz, gm. Aleksandrów Łódzki, gm. Stryków.

(akta kontroli str. 912)

W czerwcu 2021 r.²⁴ Powiatowy Lekarz Weterynarii w Łodzi poinformował PIW o wystąpieniu ogniska choroby zakaźnej, tj. afrykańskiego pomoru świń w gospodarstwie w Tuszynie.

(akta kontroli str. 913-914)

W 2021 r. Powiatowy Lekarz (dla obszaru wolnego oraz objętego restrykcjami I):

- prowadził nadzór nad realizacją planów pozyskania dzików przez myśliwych (nadzór sanitarny),

²³ PIW otrzymał zgłoszenie mailowe z WIW w Łodzi (od anonimowego nadawcy) w piątek, 12 listopada 2021 r. o godz. 14.48, natomiast dekretacji dokonano w poniedziałek, 15 listopada. PIW nie udokumentował przebiegu swoich działań pomiędzy 1 grudnia 2021 r. a 23 marca 2022 r.

²⁴ Mail z dnia 24 czerwca 2021 r.

- pobierał próby do badań w kierunku ASF od dzików padłych w wyniku zdarzenia komunikacyjnego – w żadnej próbie nie stwierdzono obecności wirusa ASF,
- pobierał próby do badań w kierunku ASF od martwych świń znalezionych w obszarze poza strefą ASF (osobniki nieoznakowane) oraz od świń padłych w siedzibie stada bądź poza stadem (osobniki oznakowane) w obszarze I bądź zakupionych z obszaru strefy II – w żadnej próbie nie stwierdzono obecności wirusa ASF,
- pobierał próby do badań w kierunku ASF od dzików odstrzelonych, pozyskanych na terenie obszaru z ograniczeniami I,
- prowadził szkolenia dla urzędowych lekarzy weterynarii, hodowców trzody chlewnej oraz myśliwych i leśników,
- udzielił wywiadu w lokalnej telewizji,
- prowadził kampanię informacyjną dla rolników oraz właścicieli zwierząt w gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną.

(akta kontroli str. 904-905, 912-918)

Analiza losowo wybranych pięciu kontroli w zakresie bioasekuracji (w podmiotach z terenu obszaru wolnego od ASF) wykazała, że:

- kontrole zostały zaplanowane, na podstawie m.in. monitorowania i zwalczania choroby Aujeszky'ego,
- kontrole przeprowadzali lekarze weterynarii wyznaczeni do wykonywania czynności wskazanych w art. 16 ust. 1 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej,
- z każdej kontroli został sporządzony protokół kontroli,
- na podstawie wyników kontroli nie prowadzono żadnego postępowania administracyjnego związanego z naruszeniem przepisów prawa, tj. nie wydano decyzji administracyjnych oraz nie nałożono sankcji.

(akta kontroli str. 638-653, 690-704)

10. W 2020 r. plan kontroli Działu pasz i utylizacji zrealizowany został w 63,4%, a w 2021 r. – w 47,2%.

(akta kontroli str. 564-604)

Analiza pięciu losowo wytypowanych protokołów z kontroli podmiotów wytwarzających/gospodarujących UPPZ wykazała, że:

- kontrole przeprowadzane były przez pracownika merytorycznego PIW,
- w jednym przypadku po przeprowadzonej kontroli Powiatowy Lekarz na mocy decyzji administracyjnej nałożył karę pieniężną w wysokości 13.700 zł na podmiot magazynujący produkty pochodne w postaci lanoliny bez wymaganej rejestracji. Kwota w wysokości 13.700 zł została wpłacona przez podmiot na rachunek bankowy PIW,
- w związku ze wykazaniem w dwóch protokołach stanów nieprawidłowych wydano zalecenia pokontrolne, w których określono termin ich wykonania (które zostały zrealizowane),
- w trzech przypadkach kontrole przeprowadzono zgodnie z wymogami właściwej listy kontrolnej SPIWET. W dwóch pozostałych sprawach kontrole wykonano na podstawie listy kontrolnej, samodzielnie sporządzonej przez PIW, gdyż – jak wyjaśnił Powiatowy Lekarz – na stronie GIW nie było uzgodnionego protokołu kontroli SPIWET dla kontroli UPPZ w rzeźniach.

(akta kontroli str. 745, 872-883)

11. W latach 2020-2022 (do 1 kwietnia) PIW pobierał opłaty za wykonanie czynności, o których mowa w art. 30 i art. 31 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej w łącznej kwocie 3.706.970 zł, co stanowiło 99,1% kwot ustalonych przez PIW (3.739.105,05 zł), tj.:

- wg stanu na koniec 2020 r. – opłaty pobrane przez PIW wyniosły 1.713.424,3 zł, a ustalone – 1.724.716,4 zł,
- wg stanu na koniec 2021 r. – opłaty pobrane przez PIW wyniosły 1.615.844,8 zł, a ustalone – 1.724.716,2 zł,
- wg stanu na dzień 1 kwietnia 2022 r. – opłaty pobrane przez PIW wyniosły 377.700,6 zł, a ustalone – 390.282,5 zł.

Kwoty opłat nieuiszczonych przez podmioty nadzorowane, w tym zobowiązań wymagalnych w latach 2020-2021 były takie same i wyniosły odpowiednio 11.292,1 zł i 8.261,4 zł, natomiast w 2022 (wg stanu na 1 kwietnia) opłaty nieuiszczone wyniosły 12.581,8 zł, a zobowiązania wymagalne – 8.261,4 zł.

(akta kontroli str. 896)

Analiza przypadków, w których podmioty nadzorowane nie uiściły opłat w wymagalnych terminach, wykazała, że:

- w latach 2020-2022 (wg stanu na dzień 1 kwietnia) 12 podmiotów nie uiściło opłat za wykonanie czynności, o których mowa w art. 30 i art. 31 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, w tym trzy podmioty będące w upadłości,
- PIW podejmował czynności zmierzające do zastosowania środków egzekucyjnych²⁵, tj. wystawiał wezwania do zapłaty poprzedzone decyzjami administracyjnymi, ustalającymi kwoty należności za wykonane czynności przez lekarzy weterynarii bądź pracowników PIW²⁶,
- podmioty dokonywały zapłaty w kwotach wskazanych w wezwaniach do zapłaty (za wyjątkiem tych, w stosunku do których została ogłoszona upadłość),
- PIW naliczał podmiotom odsetki za nieterminową zapłatę należności.

(akta kontroli str. 896-903)

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że wątpliwości interpretacyjne związane z pobieraniem opłat za czynności wykonane przez PIW dotyczyły art. 31 ust. 1 pkt. 4 i 5 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, gdyż przepisy te określają ten sam rodzaj mięsa i rodzaj badania oraz ewentualnego stosowania zniżek z art. 32 ust. 2 ww. ustawy.

(akta kontroli str. 950-957)

12. W 2018 r. zostało zawarte porozumienie²⁷ o współdziałaniu i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz organów Inspekcji Weterynaryjnej na obszarze powiatu zgierskiego. Zgodnie z ww. Porozumieniem Inspekcja Sanitarna:

- przeprowadzała wspólnie z PIW kontrole sanitarne sklepów prowadzących rozbiór tusz, półtuszy i elementów oferowanych do sprzedaży w formie zapakowanej lub nieopakowanej, a także kontrole w zakresie m.in. rozbioru mięsa i produkcji wyrobów mięsno-wędliniarskich; oceny stanu sanitarno-higienicznego, sanitarno-technicznego, zasad systemu HACCP,
- uzgadniała z PIW listę zakładów wspólnie nadzorowanych oraz listę zakładów produkujących lub przechowujących środki spożywcze oraz produkujących lub wprowadzających na rynek pasze lub materiały paszowe dla zwierząt,

²⁵ Nie dotyczy podmiotów w upadłości.

²⁶ Za nadzór nad rozbiorem lub przetwórstwem mięsa wprowadzonego do zakładu, za nadzór: nad ubojem; nad obrotem paszami; nad miejscami gromadzenia, skupu lub sprzedaży zwierząt, targowiskami, wystawami, pokazami lub konkursami zwierząt wraz z wystawieniem przez urzędowego lekarza weterynarii świadectw zdrowia lub orzeczeń, że zwierzęta nadają się do transportu na odległość powyżej 50 km; oraz za monitoring występowania substancji niedozwolonych w mięsie pozyskanym w rzeźni.

²⁷ Porozumienie ramowe z dnia 16 listopada 2018 r. zawarte pomiędzy Państwowym Powiatowym inspektorem Sanitarnym w Zgierzu i Powiatowym lekarzem Weterynarii w Zgierzu o współdziałaniu i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz organów Inspekcji Weterynaryjnej na obszarze powiatu zgierskiego.

- przekazywała do PIW uzgodnienia projektów budowlanych/ technologicznych, decyzje (oraz ich zmiany) w sprawie stwierdzenia warunkowej przydatności wody do spożycia przez ludzi z wodociągów zbiorowych zaopatrzenia w wodę,
- przekazywała do PIW powiadomienia RASFF,
- informowała PIW o podjętych przez siebie działaniach w zakresie ustaleń dotyczących rodzaju działalności i zakresu działania chłodni składowej, informowała o wynikach kontroli sanitarnych mięsa i podrobów drobiowych pochodzących z ogniska ptasiej grypy ptaków oraz towarów mających kontakt z mięsem pozyskanych od ptaków pochodzących z gospodarstwa, w którym stwierdzono ognisko ptasiej grypy.

(akta kontroli str. 885-894)

Ponadto, Inspekcja Sanitarna przekazywała do PIW zgłoszenia przypadków pogryzienia ludzi przez psy/koty do celów przeprowadzenia dochodzenia epizootycznego oraz obserwacji. Na tej podstawie Powiatowy Lekarz wydawał stosowne decyzje zakazujące poddawania eutanazji zwierzęcia do czasu zakończenia obserwacji oraz nakazujące odosobnienie zwierzęcia, prowadzenie obserwacji przez urzędowego lekarza oraz przedstawienie zaświadczenia o zakończeniu obserwacji i wyniku obserwacji Powiatowemu Lekarzowi bądź wydawał decyzje uznające psa za podejrzanego o wściekliznę i zakazujące uśmiercania zwierzęcia i szczepienia zwierzęcia przeciwko wściekliznie do czasu zakończenia obserwacji oraz nakazujące odosobnienie zwierzęcia, udostępnienie zwierzęcia do badań w czasie trwania obserwacji i informowanie Powiatowego Lekarza o każdej zmianie zdrowia zwierzęcia lub padnięciu zwierzęcia.

(akta kontroli str. 893-894)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie objętym kontrolą – pomimo zidentyfikowania ryzyka – PIW nie określił prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka i możliwych jego skutków oraz akceptowanego poziomu ryzyka. Nie określił również: rodzaju reakcji (tolerowanie, przeniesienie, wycofanie się, działanie), procedury oraz działania, które należałoby podjąć w celu zmniejszenia ryzyka do akceptowalnego poziomu. Stanowiło to naruszenie zapisów zamieszczonych w rozdz. II B pkt 8-9 załącznika do Komunikatu Ministra Finansów w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, zgodnie z którym ryzyka należy analizować i określać akceptowalny poziom ryzyka oraz określić prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka i możliwych jego skutków (pkt 8); w stosunku do każdego istotnego ryzyka powinno się określić rodzaj reakcji (tolerowanie, przeniesienie, wycofanie się, działanie) oraz określić działania, które należy podjąć w celu zmniejszenia danego ryzyka do akceptowanego poziomu. Powyższe stanowiło również naruszenie wewnętrznych procedur w zakresie systemu kontroli zarządczej²⁸ funkcjonujących w PIW.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że brak określonego prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka (pomimo zidentyfikowania tego ryzyka) i możliwych jego skutków oraz akceptowanego poziomu ryzyka spowodowany był nadmiernym obciążeniem obowiązkami nowo powołanego Powiatowego Lekarza. Wyjaśnił również, że podjęto działania praktyczne zmierzające do eliminacji ryzyka polegające na wdrożeniu

²⁸ Zarządzenie nr 6/2014 Powiatowego Lekarza Weterynarii z dnia 01.07.2014 r. w sprawie wprowadzenia Systemu Kontroli Zarządczej w Powiatowym Inspektoracie Weterynarii w Zgierzu.

zabezpieczeń w systemach informatycznych oraz wystosowaniu pisma do Łódzkiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii z prośbą o zwiększenie obsady kadrowej o osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje.

W trakcie trwania kontroli NIK, w dniu 10 maja 2022 r., PIW dokonał ponownej analizy ryzyka, aktualizując te ryzyka i określając prawdopodobieństwo jego wystąpienia, skutki i procedury wdrożone celem minimalizacji ryzyka bądź jego eliminacji.

(akta kontroli str. 292-306, 309-314, 690-704, 707-723, 738-744)

2. Powiatowy Lekarz, wbrew obowiązki określonej w art. 16 ust. 3a ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, nie przekazał kierownikowi zakładu higieny weterynaryjnej kopii dwóch decyzji administracyjnych²⁹ w sprawie wyznaczenia do wykonywania przez dwóch urzędowych lekarzy weterynarii czynności określonych w art. 16 ust. 1 pkt 1 lit. I ww. ustawy (tj. badania laboratoryjnego mięsa na obecność włośni) oraz umów o wykonywanie tej czynności, o których mowa w ust. 1 pkt 1.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że nie przekazywał do Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Łodzi Oddział w Piotrkowie Trybunalskim kopii decyzji oraz umów, przekazywał natomiast aktualne listy lekarzy wyznaczonych do badania mięsa metodą wytrawiania, a decyzje i umowy udostępniał do wglądu w czasie audytów PIW w Zgierzu.

(akta kontroli str. 14-15, 690-704, 729-733, 738-744)

3. Analiza siedmiu losowo wybranych protokołów z kontroli³⁰ w zakresie bioasekuracji sporządzonych przez urzędowego lekarza weterynarii wg listy kontrolnej SPIWET – ASF wykazała, że:

- pięć protokołów³¹ (71% próby) nie zawierało niektórych elementów wymaganych ust. 7 rozdz. VIII Instrukcji GIW w sprawie metodologii kontroli urzędowych, tj. nie wskazano zakresu i skutków w odniesieniu do niektórych stanów nieprawidłowych (pkt 5) oraz miejsca/daty podpisania protokołu kontroli oraz daty/podpisu kontrolowanego i kontrolującego (pkt 10 Instrukcji),
- wobec stanów nieprawidłowych ujętych w czterech protokołach³² (57% próby) PIW nie podjął dalszych działań mających na celu usunięcie stwierdzonych niezgodności oraz zapobieganie im, wbrew art. 19f ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, zgodnie z którym ustalenia ujęte w protokole kontroli stanowią podstawę do podjęcia dalszych czynności, w tym dokonania ocen, sporządzenia wniosków, zaleceń pokontrolnych, wydania decyzji i sporządzenia informacji dla jednostek nadrzędnych, oraz do powiadomienia właściwego organu w przypadku popełnienia przestępstwa lub wykroczenia. Stanowiło to również naruszenie zapisów pkt. 1 i 2 rozdz. IX ww. Instrukcji, zgodnie z którymi ustalenia ujęte w protokole kontroli stanowią podstawę do podjęcia dalszych czynności przez organ (pkt 1), a wyniki kontroli należy wykorzystać m.in. w celu podjęcia działań mających na celu usunięcie stwierdzonych niezgodności i zapobieganie im (pkt 2.1).

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że błędy w protokołach wynikały z pośpiechu w ich wypełnianiu, czy z nieodpowiedniego zachowania

²⁹ Decyzja nr 14/m/2020 oraz decyzja nr 11/m/2021.

³⁰ Pod kątem sprawowania nadzoru przez pracowników PIW nad urzędowymi lekarzami weterynarii.

³¹ Protokoły nr 7/XI/21, 8/XI/21, 18.XI/21, 20/07/21, 29/06/21.

³² Protokoły nr 7/XI/21, 8/XI/21, 18.XI/21, 20/07/21.

kontrolowanego, a brak monitorowania stanu wykonania zaleceń pokontrolnych oraz rekontroli wynikał z niedoborów kadrowych i dodatkowych etatów oraz braków odpowiedniej ilości służbowych samochodów.

(akta kontroli str. 23-54, 758-769, 872-877)

4. W dokumentach rozliczających pracę (tj. w miesięcznych rozliczeniach z czynności, zestawieniach z ubojni oraz zestawieniach zbiorczych) urzędowego lekarza weterynarii³³ wyznaczonego do sprawowania nadzoru nad ubojem zwierząt rzeźnych, w tym badania przed- i poubojowego, oceny mięsa i nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt i stanowiących załączniki do rachunków za wykonane tych czynności³⁴ – dokonano zamazań i skreśleń oraz użyto korektora. Poprawione zostały zarówno terminy i godziny wykonania czynności przez lekarza, jak również liczba zbadanych zwierząt. Poprawek nie parafowano oraz nie datowano. Powyższe działanie było niezgodne z zasadami określonymi w art. 22 ustawy o rachunkowości. W ww. przepisie określono cechy jakościowe dowodów księgowych: rzetelność, kompletność i poprawność, a także wprowadzono zakaz dokonywania w dowodach księgowych wymazywania lub przeróbek. Zgodnie z art. 22 ust. 3 ww. ustawy błędy w dowodach wewnętrznych mogą być poprawiane przez skreślenie błędnej treści lub kwoty, z utrzymaniem czytelności skreślonych wyrażań lub liczb, wpisanie treści poprawnej i daty poprawki oraz złożenie podpisu osoby do tego upoważnionej, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej; nie można poprawiać pojedynczych liter lub cyfr.

Przedmiotowa dokumentacja przekazywana była do służb księgowych PIW, które zatwierdzały ją pod względem rachunkowym, a „wykonanie czynności zleconych przez Powiatowego Lekarza zgodnie z dokumentacją” potwierdzał Powiatowy Lekarz.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że epidemia covid ograniczyła możliwość kontaktu z lekarzami wyznaczonymi, którzy swoje dokumenty zostawiali w specjalnie wyznaczonych miejscach, co utrudniało bieżącą weryfikację prawidłowości sporządzania tych dokumentów.

Zdaniem NIK, zastosowany przez urzędowego lekarza „system poprawek” budzi wątpliwość co do wiarygodności przedkładanych dokumentów poświadczających wykonanie wyznaczonych czynności. Ponadto, zgodnie z wymogami przepisów o rachunkowości, wszelkie skreślenia i poprawki muszą być dokonywane w taki sposób, aby wyrazy skreślone i poprawione były czytelne. Dla przejrzystości dokumentu powinno się poprawkę wprowadzać tak, aby było wiadomo, co było przed poprawką, kto poprawił dokumenty oraz czy zostały one zaakceptowane przez podmiot nadzorowany przez urzędowego lekarza. Właściwe oznaczenie poprawek na dokumentach ma zapewnić o ich prawdziwości.

(akta kontroli str. 55-153, 872-877)

5. Zestawienia z ubojni dotyczące wykonanych badań zatwierdzał pod względem merytorycznym urzędowy lekarz, który sam je wypełniał w sytuacji, gdy winien je zatwierdzić Powiatowy Lekarz lub pracownik PIW odpowiedzialny za wydzieloną część gospodarki finansowej,

³³ Analizie poddano trzech urzędowych lekarzy.

³⁴ Rachunki przedkładane za okres od stycznia do października 2020 r. oraz za grudzień 2020 r.

wbrew obowiązki określone w § 5 zarządzenia Powiatowego Lekarza w sprawie procedury kontroli finansowej³⁵.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że merytorycznie osobą odpowiedzialną był lekarz weterynarii sporządzający dokument, na którym brak było osobnego miejsca na podpis i pieczęć osoby sporządzającej zestawienie; proces ten był wystarczający i stosowany od wielu lat, i nie wymagał dodatkowo angażowania pracownika z innego działu.

(akta kontroli str. 66-162, 872-877)

6. W PIW roczne plany urzędowych kontroli sporządzane były niezgodnie z Instrukcją GIW w sprawie metodologii kontroli urzędowych.

a. PIW nie zachował terminu sporządzenia planów kontroli na lata 2020-2022, określonego w rozdz. V pkt 1 oraz rozdz. XIII pkt 1 ww. Instrukcji. Zgodnie z tymi przepisami plan kontroli sporządza się w formie pisemnej do końca grudnia poprzedzającego rok objęty planem kontroli, za wyjątkiem 2020 r., kiedy to plan opracowuje się najpóźniej do 30 stycznia 2020 r. I tak:

- plany kontroli Działu wymogów wzajemnej zgodności i dobrostanu zwierząt na 2020 r.: CC/IRZ zatwierdzono 11 lutego 2020 r., pomimo że typowanie z WIW otrzymano 21 stycznia 2020 r., plany kontroli dobrostanu zwierząt zatwierdzono 11 lutego 2020 r., pomimo że wykaz ilości siedzib otrzymano z WIW 17 stycznia 2020 r.,
- Dział bezpieczeństwa żywności sporządził plany 18 stycznia 2021 r. (na 2021 r.) i 31 stycznia 2022 r. (na 2022 r.),
- Dział pasz i utylizacji sporządził plan 20 stycznia 2022 r. (na 2022 r.).

Ponadto, plany Działu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (na lata 2020-2022) oraz plany Działu pasz i utylizacji na 2020 r. i 2021 r. nie zawierały daty ich sporządzenia.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że opóźnienia w opracowywaniu planów spowodowane były m.in. wprowadzeniem pracy zdalnej, brakiem odpowiedniej liczby pracowników, co znacząco spowolniło możliwość wykonywania obowiązków, brakiem wystarczającej ilości czasu na przeprowadzenie analizy ryzyka oraz ograniczonymi możliwościami teleinformatycznymi i posiadanymi zasobami IT.

(akta kontroli str. 387-392, 435-465, 511-516, 556-570, 583-592, 605-614, 690-704, 727-728, 738-744)

b. Plany kontroli nie zawierały niektórych elementów wymaganych punktem 3 rozdz. V Instrukcji GIW w sprawie metodologii kontroli urzędowych, tj.:

- plany Działu wymogów wzajemnej zgodności i dobrostanu zwierząt (na lata 2020-2022) nie zawierały harmonogramu kontroli (punkt 3.3). Przekazane kontroli NIK plany w zakresie nadzoru Powiatowego Lekarza obejmowały jedynie ilość stad zwierząt gospodarskich, % kontroli i ilość kontroli, wykaz gospodarstw wytypowanych do kontroli

³⁵ Zarządzenie nr 5/2019 Powiatowego Lekarza Weterynarii w Zgierzu z dnia 19 lutego 2019 r. w sprawie ustalenia „Procedury kontroli finansowej” w Powiatowym Inspektoracie Weterynarii w Zgierzu, zw. dalej zarządzeniem Powiatowego Lekarza w sprawie procedury kontroli finansowej.

wzajemnej zgodności w obszarze dobrostan zwierząt, w obszarze zdrowie publiczne (...).

- plany Działu bezpieczeństwa żywności oraz Działu pasz i utylizacji (na lata 2020-2022) nie zawierały podstawy podjęcia decyzji o kontroli poszczególnych zakresów działalności, podmiotów lub rodzajów podmiotów (punkt 3.4).

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że Dział wymogów wzajemnej zgodności nie tworzył harmonogramu, ponieważ dostosowywał kontrole planowe (np. z zakresu dobrostanu zwierząt lub higieny pasz) do dosyłanych z ARiMR kontroli interwencyjnych, plany Działu bezpieczeństwa żywności uwzględniają analizę ryzyka w harmonogramie kontroli, a wyznacznikiem przy ustalaniu kontroli podmiotów „paszowych” jest załącznik do instrukcji GIWpr.0200.1.12.2020 z dnia 26 maja 2020 r.

(akta kontroli str. 372-434, 466-614, 950-957)

- c. Roczne plany Działu pasz i utylizacji na 2020 r. i 2021 r. nie zostały zatwierdzone/zaakceptowane przez Powiatowego Lekarza, wbrew obowiązki określone w art. 19 b ust. 1 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, zgodnie z którym kontrolujący przeprowadzają kontrole okresowe, na podstawie planów kontroli sporządzanych przez powiatowego lub wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że powyższe spowodowane było zatrudnieniem jednego pracownika w Dziale, stanem epidemii, wykonywaniem pracy zdalnej oraz absencją pracownika oraz sporządzeniem ich w wersji elektronicznej.

(akta kontroli str. 564-570, 583-592, 690-704, 727-728)

Najwyższa Izba Kontroli zauważa trudną sytuację kadrową PIW, niemniej jednak zwraca uwagę, że praca w formie zdalnej nie może stanowić argumentu niewłaściwego wykonania zadań, gdyż wynosiła ona zaledwie od 2,9% w 2020 r. do 4,4% w 2021 r.

(akta kontroli str. 727-728)

7. W okresie objętym kontrolą Powiatowy Lekarz, wbrew obowiązki określone w § 2 pkt 6 rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków współdziałania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej z organami Inspekcji Weterynaryjnej³⁶, nie uzgodnił z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej żadnego z opracowanych w PIW urzędowych planów kontroli.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że nie opracowano wspólnych planów kontroli, gdyż kontrole przeprowadzane wspólnie z Państwową Inspekcją Sanitarną miały charakter doraźny, a Inspekcja Sanitarna była skupiona na wykonywaniu zadań związanych z pandemią, która to pandemia wywarła negatywny wpływ również na działanie PIW.

(akta kontroli str. 387-614, 885-894, 950-957)

8. Dane ujęte w sprawozdaniach z wykonania urzędowych planów kontroli:
- a. były niezgodne z danymi wykazanymi w dokumentacji źródłowej:

³⁶ Rozporządzenie Ministra Zdrowia, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministra Obrony Narodowej z dnia 15 kwietnia 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu współdziałania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej z organami Inspekcji Weterynaryjnej, Wojskowej Inspekcji Sanitarnej oraz Wojskowej Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem bezpieczeństwa żywności i żywienia; Dz. U. z 2011 r. Nr 88, poz. 504.

Plany Działu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (za 2020 r. i 2021 r.) nie uwzględniały liczby zrealizowanych kontroli przestrzegania zasad przemieszczania świń i mat. biol.: w wykonaniu za 2020 r. i 2021 r. wskazano „w miarę potrzeb”, natomiast w 2020 r. nie zrealizowano żadnej kontroli, a w 2021 r. zrealizowano 52 takie kontrole. Ponadto, niezgodności dotyczyły liczby kontroli stad świń w 2020 r. i w 2021 r. – w sprawozdaniu za 2020 r. wskazano 300 kontroli, podczas gdy z wykazu kontroli wynika, że przeprowadzono 289 kontroli, natomiast w sprawozdaniu za 2021 r. wskazano 233 kontrole, a zrealizowano – 267.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że rozbieżności wynikały m.in. z pośpiechu pracownika spowodowanego koniecznością wykonywania wielu prac jednocześnie i nadmiernym przeciążeniem obowiązkami, a także z powodu epidemii oraz opóźnieniami w dostarczaniu protokołów kontroli przez urzędowych lekarzy, co spowodowało, że np. formularze kontroli z 2019 r. wykazane zostały w sprawozdaniach z 2020 r.

(akta kontroli str. 435-457, 639-650, 690-704)

- b. z danymi wykazanymi w sprawozdaniach RRW 3 bądź w sprawozdaniach z wykonania kontroli podmiotów nadzorowanych za 2020 r. i 2021 r.:

W RRW 3 za 2020 r. Działu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt wskazano podmioty nadzorowane w zakresie ryby i w zakresie mięczaki oraz nie wskazano podmiotów prowadzących przedsiębiorstwo produkcyjne sektora akwakultury, natomiast w sprawozdaniu z wykonania urzędowych kontroli nie wykazano żadnego podmiotu nadzorowanego w zakresie ryby i w zakresie mięczaki, ale wykazano podmioty prowadzące przedsiębiorstwo produkcyjne sektora akwakultury.

W RRW 3 za 2021 r. wykazano:

- 24 punkty kopolacyjne, a w sprawozdaniu z wykonania urzędowych kontroli – 27 takich punktów,
- sześć podmiotów nadzorowanych w zakresie ryby i jeden podmiot w zakresie mięczaki oraz nie wykazano podmiotów prowadzących przedsiębiorstwo produkcyjne sektora akwakultury, a w sprawozdaniu nie wskazano żadnego podmiotu w zakresie ryby i w zakresie mięczaki oraz wykazano osiem podmiotów prowadzących przedsiębiorstwo produkcyjne sektora akwakultury,
- 15 podmiotów (wg stanu na koniec 2021 r. – 12) dot. zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, a w sprawozdaniu – 20 podmiotów,
- zero schronisk dla zwierząt, a w sprawozdaniu – trzy.

W sprawozdaniu z wykonania kontroli podmiotów nadzorowanych za 2020 r. Działu bezpieczeństwa żywności wskazano 16 zakładów MLO, a w sprawozdaniu z wykonania urzędowych planów kontroli – 17. Natomiast w sprawozdaniu z wykonania kontroli podmiotów nadzorowanych za 2021 r. wykazano:

- zero stacji niskiego schładzania mleka, a w sprawozdaniu – trzy,
- 85 zakładów sprzedaży bezpośredniej, a w sprawozdaniu – 88.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że niezgodności w sprawozdaniach wynikały m.in. z błędów pracowników sporządzających te sprawozdania, z niewpisania wszystkich zakładów oraz interpretacji zapisów.

W trakcie kontroli NIK, w dniu 16 maja 2022 r. Powiatowy Lekarz skierował do Głównego Lekarza Weterynarii wnioski o korektę RRW3 za 2021 r. w zakresie schronisk dla zwierząt.

(akta kontroli str. 351-354, 370-371, 442-445, 453-457, 481-482, 530-531, 690-704)

9. Analiza dokumentacji 10 losowo wybranych powiadomień RASFF z grupy powiadomień alarmowych wykazała, że PIW:

- w sześciu przypadkach³⁷ nie przekazał do Łódzkiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii informacji na temat zagrożenia wraz z dokumentacją z przeprowadzonego postępowania, wbrew obowiązkowi określone w rozdz. 3.1 Instrukcji GIW w sprawie sposobu działania RASFF. Zgodnie z ww. przepisem, zadaniem powiatowego inspektora weterynarii jest podjęcie działań zgodnie z kompetencjami w celu usunięcia zagrożenia oraz zebranie wszystkich możliwych informacji na jego temat i przesłanie dokumentacji z przeprowadzonego dochodzenia do wojewódzkiego inspektoratu weterynarii. Przedmiotowe postępowania objęły 41.853 kg kwestionowanego mięsa.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że w przypadkach, kiedy zakończenie podjętych działań odbyło się na szczeblu powiatu, nie przesyłano zbiorczych informacji na temat prowadzonych postępowań do Łódzkiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii.

W trakcie trwania kontroli NIK, w dniu 25 maja 2022 r. Powiatowy Lekarz przekazał do Łódzkiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii informacje na temat zagrożenia wraz z dokumentacją z przeprowadzonych w 2022 r. postępowań.

- w trzech sprawach³⁸ nie wszczął postępowania administracyjnego w przedmiocie zakazu wprowadzenia zakażonego mięsa do obrotu, w trybie art. 5 ust. 1 pkt 3, art. 15 ust. 1 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, art. 14 ust. 1, 2, 4, 5, i 6 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego (...) ³⁹ oraz art. 138 rozporządzenia PE i Rady (UE) w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych⁴⁰. Zakażone pałeczkami z rodzaju Salmonella

³⁷ Powiadomienia RASFF: 1402/12/2020, 1463/4/2021, 663/14/2021, 663/18/2021, 047/03/2022, 2020.0733.

³⁸ Powiadomienie RASFF nr 663/14/2021, nr 663/18/2021, nr, 1463/4/2021; powiadomienia dotyczą tego samego zakładu z Głowna.

³⁹ Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego (...); Dz.U.U.E.L.2002.31.1

⁴⁰ Rozporządzenie PE i Rady (UE) z dnia 15 marca 2017 r. nr 2017/625 w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania

mięso z kurczaka, znajdujące się w magazynie/chłodni zakładu, zostało zabezpieczone i zajęte przez urzędownego lekarza weterynarii⁴¹. Przedmiotowe postępowania objęły 7.801 kg kwestionowanego mięsa.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że nie wystawiano decyzji w sytuacji, gdy mięso w całości znajdowało się na terenie zakładu, w systemie zakładu pojawiał się zapis „RASFF zajęte” i pozostawało ono do dyspozycji PIW.

Zdaniem NIK praktyka niewydawania decyzji administracyjnych pozbawiła podmiot prawa do skorzystania z przysługujących mu środków odwoławczych.

(akta kontroli str. 623-637, 690-704, 919-930)

10. Dokumentacja dotycząca czterech kontroli (na pięć analizowanych) w zakresie bioasekuracji opracowana była przez czterech urzędownych lekarzy weterynarii niezgodnie z Instrukcją GIW w sprawie metodologii kontroli urzędowych:

- a. trzy protokoły⁴² sporządzone wg list kontrolnych SPIWET – ASF 2 nie zawierały niektórych obligatoryjnych elementów, wynikających z ust. 7 rozdz. VIII pkt 5, 6, 7 i 10 Instrukcji. W dwóch protokołach brak było opisu niektórych niezgodności (jednocześnie odnotowanych w kolumnie „N” poszczególnych punktów kontrolnych), wskazania ich zakresu i skutków w odniesieniu do stwierdzonych stanów nieprawidłowych (pkt 5) oraz wzmianki o możliwości wniesienia zastrzeżeń (pkt 7), jeden protokół nie zawierał informacji – przed podjęciem czynności kontrolnych – o poinformowaniu kontrolowanego o jego prawach i obowiązkach w trakcie kontroli (pkt 6), a trzy protokoły nie zawierały miejsca/daty podpisania protokołu kontroli oraz daty/podpisu kontrolowanego i kontrolującego (pkt 10).

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że błędy przy wypełnianiu protokołów wynikały z pośpiechu w ich wypełnianiu, spowodowanego brakiem możliwości skupienia, stresem, pandemią, a także z awarii powielacza, na którym były przygotowane protokoły. Wyjaśnił ponadto, że z uwagi na dużą ilość protokołów z kontroli przy jednoczesnym braku osoby nadzorującej z ramienia PIW (z uwagi na brak etatu) pomimo wszelkich dołożonych starań nie przeprowadzono prawidłowej weryfikacji tych protokołów i skorygowania ich.

(akta kontroli str. 372-386, 651-652, 654-663, 673-689, 690-704, 738-744)

- b. W jednym protokole kontroli (013/AW/2020) w punkcie kontrolnym nr 12 zaznaczono stan pozytywny ze znakiem zapytania, ale w opisie niezgodności wydano zalecenie, by usunąć stan nieprawidłowy, natomiast w punkcie 16 zaznaczono jednocześnie

prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin (...); Dz.Urz.UE.L.2017.7.4.

⁴¹ W protokole z kontroli interwencyjnej oraz notatce służbowej urzędowny lekarz weterynarii zapisał, że zakażone pałeczkami z rodzaju Salmonella mięso z kurczaka znajdowało się w magazynie/chłodni zakładu, towar został zabezpieczony i zajęty przez urzędownego lekarza weterynarii oraz, że „wszystkie opisane palety z mięsem polecono oznakować ZAJĘTE PRZEZ URZĘDOWEGO LEKARZA WETERYNARII oraz wprowadzono zakaz wprowadzania do obrotu bez zgody Powiatowego lekarza Weterynarii w Zgierzu”.

⁴² Protokół kontroli nr 013/AW/2020, nr 16/2020, nr 51/2021/EB.

stan prawidłowy i stan nieprawidłowy, nie wydano natomiast zaleceń.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że powyższe spowodowane było pośpiechem i nieuwagą lekarzy wyznaczonych, którzy zostali pouczeni o konieczności dołożenia należytej staranności w dokumentowaniu czynności kontrolnych.

(akta kontroli str. 372-386, 651-652, 673-680, 690-704)

- c. Pomimo ustalenia stanów nieprawidłowych w dwóch protokołach⁴³, PIW nie podejmował dalszych czynności mających na celu stwierdzenia (bądź nie) usunięcia wskazanych nieprawidłowości oraz zapobieganie im, czym naruszono art. 19f ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, a także postanowienia zamieszczone w rozdz. IX Instrukcji GIW w sprawie metodologii kontroli urzędowych, zgodnie z którym wyniki kontroli należy wykorzystać w celu podjęcia działań mających na celu usunięcie stwierdzonych niezgodności oraz zapobieganie im.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że PIW kierował się rekomendacją GLW, że warunkiem skutecznego wdrożenia bioasekuracji jest świadomość posiadaczy zwierząt co do konieczności spełnienia zasad bioasekuracji, dlatego też kontrole w podmiotach miały przede wszystkim charakter edukacyjny i szkoleniowy.

(akta kontroli str. 372-386, 664-689, 950-957)

11. Analiza pięciu losowo wybranych protokołów z kontroli podmiotów wytwarzających/gospodarujących UPPZ wykazała, że w punktach 3, 5, 6, 8, 9 protokołu z kontroli nr 1/10203901/2020 oraz w punktach 4, 5 protokołu nr 1/1020012/2021, wbrew zapisom zamieszczonym w rozdz. V A ust 2 Instrukcji GIW w sprawie nadzoru i kontroli UPPZ, nie wskazano informacji dotyczącej wykazu skontrolowanej dokumentacji oraz/lub okresu, za który dokumenty zostały skontrolowane. Przedmiotowa dokumentacja nie została również dołączona w formie załączników do protokołów z kontroli.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że nie sporządzono dodatkowego wykazu skontrolowanej dokumentacji, gdyż w protokołach wyszczególniono wszystkie dokumenty oraz okres, za który pochodzą.

(akta kontroli str. 745-757, 872-877, 931-949)

12. Wskazane w punktach 3-5 i 10 (w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości) niniejszego wystąpienia pokontrolnego nieprawidłowości wskazują, że Powiatowy Lekarz nie zapewnił właściwego nadzoru nad realizacją zadań przez pięciu⁴⁴ urzędowych lekarzy weterynarii, w tym nierzetelnie weryfikował prawidłowość wykonywania przez nich czynności urzędowych oraz prowadzenia dokumentacji związanej z tymi czynnościami, wbrew rozdz. XI Instrukcji GIW w sprawie metodologii kontroli urzędowych. W toku kontroli NIK stwierdzono:

- nierzetelne i niezgodne z obowiązującymi zasadami sporządzanie przez wyznaczonych lekarzy protokołów kontroli (wbrew ust. 7 rozdz. VIII Instrukcji GIW w sprawie metodologii kontroli urzędowych),
- niepodejmowanie dalszych czynności na podstawie ustaleń zawartych w protokołach kontroli (wbrew art. 19f ustawy

⁴³ Protokół nr 013/AW/2020, nr 16/2021.

⁴⁴ W niniejszej kontroli analizie poddano wykonywanie czynności urzędowych przez siedmiu lekarzy wyznaczonych.

o Inspekcji Weterynaryjnej oraz rozdz. IX Instrukcji GIW w sprawie metodologii kontroli urzędowych),
(akta kontroli str. 30-54, 654-688)

- sporządzanie dokumentacji księgowej potwierdzającej wykonanie zadań, na której dokonywano zamazań i skreśleń bez ich parafowania i datowania oraz przy użyciu korektora (wbrew art. 22 ustawy o rachunkowości),
- zatwierdzanie pod względem merytorycznym dokumentów przez osoby nieuprawnione (wbrew zarządzeniu Powiatowego Lekarza w sprawie procedury kontroli finansowej).

(akta kontroli str. 55-154)

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że prowadził pośredni nadzór, nad zadaniami wykonywanymi przez urzędowych lekarzy nie dokumentując go, a nadzór bezpośredni prowadzony był przez inspektorów PIW. Wyjaśnił ponadto, że z uwagi na różnorodność wykonywanych przez urzędowych lekarzy czynności nie dało się całkowicie wyeliminować ewentualnych uchybień, niemniej jednak czynności te były na bieżąco monitorowane, a prawidłowość ich wykonania – omawiana na szkoleniach.

(akta kontroli str. 758-769, 950-957)

13. Oświadczenia o stanie kontroli zarządczej za 2020 r. i 2021 r. Powiatowego Lekarza, w których wskazał, że w PIW funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza, złożone zostały przez Powiatowego Lekarza niezgodnie ze stanem rzeczywistym, gdyż:

- odniesiono się w nich do dokumentów, których za okres obejmujący te oświadczenia nie sporządzono, tj. audytu wewnętrznego, którego w 2021 r. nie przeprowadzono oraz nie wskazano prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka, akceptowalnego poziomu ryzyka oraz rodzaju reakcji na ryzyko zarówno w 2020 r., jak i w 2021 r.,
- audyt wewnętrzny przeprowadzony w 2020 r. wykazał, że system nadzoru (nad dobrostanem i ubojem zwierząt) wymaga doskonalenia,
- kontrole zewnętrzne przeprowadzone przez służby Łódzkiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii w sześciu przypadkach (na 10) oceniły negatywnie (raz) i pozytywnie z nieprawidłowościami (pięciokrotnie) sprawowanie nadzoru nad podmiotami oraz działalność Powiatowego Lekarza w zakresie objętym tymi kontrolami. W jednym przypadku zespół kontrolny stwierdził o pośredniej odpowiedzialności Powiatowego Lekarza za nadzór nad wykonaniem przez urzędowych lekarzy weterynarii czynności z wyznaczenia.

Powiatowy Lekarz wyjaśnił, że okoliczności, które wystąpiły w 2020 r. i w 2021 r. (pandemia) spowodowały absencje kilku pracowników i w znaczący sposób dezorganizowały funkcjonowanie PIW, nie znaczący to jednak, że zaniechano kontroli – były one przeprowadzane na bieżąco i dokumentowane, a audyt z 2020 r. stanowił podstawę do działania w taki sposób, że jego wyniki były wystarczające do oceny ryzyka w 2021 r. i nie zaistniała potrzeba korygowania sposobu działania.

(akta kontroli str. 210-291, 315-344, 618-622, 950-957)

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi NIK zwraca uwagę na konieczność – w przypadku wyznaczania urzędowych lekarzy weterynarii do wykonywania czynności, określonej w art. 16 ust. 1 pkt 1 lit. I ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej – przekazywania kierownikowi zakładu higieny weterynaryjnej kopii decyzji administracyjnych oraz kopii umów o wykonywanie tej czynności, zgodnie z art. 16 ust. 3a ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

Wnioski pokontrolne NIK wnosi o:

1. zobowiązanie pracowników PIW do sporządzania rocznych planów urzędowych kontroli zgodnie z Instrukcją GIW w sprawie metodologii kontroli urzędowych;
2. zapewnienie poprawnego sporządzania sprawozdań z realizacji rocznych planów kontroli urzędowych, zgodnie z dokumentacją źródłową;
3. zobowiązanie urzędowych lekarzy weterynarii oraz pracowników PIW do sporządzania dokumentacji finansowej oraz merytorycznej, zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy o rachunkowości oraz z procedur kontroli finansowej obowiązującej w PIW;
4. zobowiązanie urzędowych lekarzy weterynarii oraz pracowników PIW do sporządzania protokołów kontroli, zawierających wszystkie elementy wymagane instrukcjami Głównego Lekarza Weterynarii;
5. podejmowanie działań mających na celu usunięcie stwierdzonych niezgodności oraz zapobieganie im, w sytuacji ustalenia w protokołach kontroli stanów nieprawidłowych, zgodnie z ustawą o Inspekcji Weterynaryjnej;
6. zobowiązanie pracowników PIW do realizacji działań – po powzięciu informacji o niebezpiecznych produktach żywnościowych – zgodnie z obowiązującymi procedurami określonymi w Instrukcji GIW w sprawie sposobu działania RASFF;
7. zapewnienie zgodnego ze stanem faktycznym sporządzania oświadczeń o stanie kontroli zarządczej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 19 października 2022 r.

Kontroler
Katarzyna Kaczkowska

Doradca techniczny

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
p.o. Dyrektor

Piotr Walczak

podpis